

Kalmár László

KOSSUTH- ÉS ÁLLAMI DÍJAS EGYETEMI TANÁR, AKADÉMIKUS

Lakása ajtóján azóta is jártas ember módjára kopoghatok. Megnyílik. Emlékei, ismeretei rendre elősorakoznak.

Pártfogoló tanárelnökként tanított bennünket a Móricz Zsigmond Népi Kollégiumban. Irányításával kutattuk a népdal szépségeinek titkát, szövegeinek logikáját. Az ókortörténelem tanulságait az ő következtetéseivel írtuk eszünk csikorgó palatábláira. Filozófiai fejtegetései nyomán tapogattuk a jövő emberideáljának akkor még haloványan megrajzolt ösvényeit. Kollégiumi takarodók után gyakran nem messzi lakásában folytatódtak az izgalmas párbeszéddek és viták, irodalomról, nyelvészetről, tudományok százfelé erező útjairól.

A ház asszonyának, Kalmárné Erzsikének jóvoltából éjjelkor tálnyi körözöttel, barna kenyérrrel lakomáztunk. Hajnal felé már csak a tea járta.

Három-négyéves koromban hallatlanul gyötört az unalom. Rájöttem, a felnőttek valamit kitalálhattak maguknak, mert sosem unatkoznak. Láttam, olvasnak. Kérdeztem anyukámat, hogy kell olvasni. Mondta, az újságban betűk vannak. Ez például egy „a” betű, mutatta. Szaladtam a kamrába, tudtam, ott gyűjtik az újságokat. A kezembe akadó (első számból kikerestem az összes „a” betűt. Mentem vissza anyukámhoz, mutattam egy másik betűt, kérdeztem, ez milyen? Így folytattam, amíg sorra megtanultam mindegyiket. Egyszer csak titokban olvasni kezdtem az újságot. Mondom aztán ebéd közben, hogy Pesten sokan meghaltak kolerában. Hát te ezt honnét veszed, kérdezik nagy ijedten. Mondom, az újságban olvastam. Megnézték. Hát valóban valami halálozási statisztika volt benne. Apukám azt mondta, beírat az iskolába, hadd butuljak. A tanító bácsi, Ottinger János egyenesen a második osztályba vett fel, hiszen akkor már tudtam írni, olvasni, számolni. Eleinte nyomtatott betűket „írtam”, amilyenek az újságban vannak, de aztán rájöttem, hogy ha például az x betű két szárát felül összekötöm, olyan írott „l” betű lesz, amivel a felnőttek is meg voltak elégedve. Hogy is tanultam meg számolni? A nagyobbakat a családi körben örökké szekíroztam kérdéseimmel. Egyszer azt kérdeztem Piroska nénémről, hogy hány nap telt el azóta, mióta a világ világ. Hozz egy darab papírt, mondta, majd kiszámítom. Mekkorát, mint a ház? — Nem kell olyan nagy. Kisebbre is ráfér. Mire hoztam a papirost, Piroska 1910-et, — mert ekkor annyit írtunk — fejben megszorozta 365-tel, elhanyagolva a szökőéveket, s azt az időt, ami időszámításunk előtt eltelt. Bemondott egy nagy számot, de akkor már engem nem az érdekelt, hanem az, hogy lehet egy kis darab papíron ilyen hallatlan nagy időt kiszámítani. Nem nyugodtam addig, míg Piroska meg nem mutatta. Attól kezdve mániámmá lett a szorzás. Az udvar porába karcoltam a tényezőket. Az egyszerűget még nem tudtam, de elszaladtam az uradalmi kocsihoz, az megmondta, hogy pél-